

Hol volt, hol nem volt...

Arany László: Zsuzska és az ördög

15 perc, 2011

rendező: Macskássy Katalin, Vizi Mária

operatőr: Gurbán Miklós

szerkesztette: Macskássy Katalin

szereplő(k):

Koblicska Lőte (mesemondó)

Tőkés Nikoletta (mesemondó)

Albert Gábor (mesemondó)

Arany László: Zsuzska és az ördög

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl volt, volt a sós tenger kellős közepén egy lakatlan sziget, azon a lakatlan szigeten egy nagy hegy, annak a hegynek a tetején egy magas torony, annak a toronynak a leghegyibe egy könyv, abból szedtem én ezeket a szent beszédek.

Volt a világon egy nagyon-nagyon szegény asszony, annak volt három leánya, ezt a három leányt csak úgy-ahogy felnevelte, de hogy nagyon szegény volt, sehogy se tarthatta őket tovább, hanem elküldte őket szolgálatot keresni.

Elindult a három leány, mentek, mendegéltek hetedhét ország ellen, megtaláltak egy házat, az utcaajtóban kint állott egy ember, megszólította őket:

- Hová mentek, leányaim?

- Megyünk szolgálatot keresni.

- Sose menjetek tovább, szegődjetek be énhozzám, úgylis éppen ilyen három leányra volna szükségem.

A leányok beszegődtek az emberhez, aki pedig nem ember volt, hanem ördög.

Zsuzskának, a legkisebbiknek nagyon hamis hájjal kenték a bölcsőjét, nem egykönnyen hagyott magán kifogni, töviről-hegyire járt mindennek a végire. Egyszer is, amint a pitvarba üldögél, hallja, hogy őrölük beszél az ördög a feleségével a szobában, hallgatózik jobban, hát mit hall? Nem egyebet, mint hogy az ördög meg akarja őket ölni, arról beszélget. "Holnap nagy vendégséget csapunk, jó kövérek, jó lesz a húsuk pecsenyének, nem is nehéz lesz megölni őket, majd estére lefeküsznek a padlásra a magunk három leányával együtt, a magunk három leányának párnát tesztek a feje alá, ezeknek meg egy-egy terméskövet, arról megismerem a sötétben is, hogy melyik másik, majd ha aztán elalusznak, levágom a fejét mind a háromnak."

Zsuzska mindezt jól hallotta, de nem szólt a testvéreinek se, hanem este, mikor mind az öt leány elaludt, felcserélgette csendesen a fejök alját, az ördög leányait fektette a terméskőre, a testvéreit meg párnára, maga is arra feküdt, és tettette magát, mintha aludnék. Éjfél tájban felment az ördög a padlásra, tapogatta, hogy merre van a három terméskő, amint megtalálta, levágta a fejét mind a három leánynak, aki rajta feküdt, az pedig nem volt más, mint a maga tulajdon három leánya. Amint ezzel készen volt, megint lement, lefeküdt, mint akinek jó rendben van a szénája.

Alig várta Zsuzska, hogy leérjen az ördög, felköltötte csendben a testvéreit, lementek a

padlásról, akkor Zsuzska bekiáltott az ördög ablakán:

- Hej, ördög, nem minket öltél ám meg, hanem a magad leányait!

Az ördög utánuk iramodott, de a három leány csakhamar utat vesztett a sötétben, azzal az ördög visszament, a leányok meg mentek, mendegéltek szép csendesen. Reggelre beértek egy nagy városba, ott beálltak a királyhoz szolgálni.

A király legjobban megszerette közülök Zsuzskát, mert szép is volt, de meg nagyon tudta magát kedveltetni, ezért a nénei mindig irigykedtek rá, szerették volna valami úton-módon elveszíteni. Egyszer bementek a királyhoz:

- Jaj, felséges király, van annak az ördögnek, ahol mi szolgáltunk, egy tengerlépő cipője, amivel a legszélesebb tengert is át lehet lépni. Zsuzska azt mondta, hogy el tudná ő azt lopni, ha kellene felségednek; azért parancsoljon rá, felséges király, hogy lopja el, ha tagadja, hogy ő bizony nem mondta soha, hogy el tudná lopni, rá se hallgasson felséged, mert mondta, olyan igaz, mint hogy itt állunk.

Behívatta a király Zsuzskát.

- No, te Zsuzska, azt hallottam, hogy te azt mondtad, hogy el tudnád lopni az ördögtől a tengerlépő cipőt, azért ha az éjszaka el nem lopod, halálnak halálával halsz meg!

Szegény Zsuzska váltig tagadta, hogy "nem mondta ő azt soha", nem használt semmit, mit volt mit tenni szegény fejének, elszánta magát, hogy megpróbálja elloponi, úgyis mindegy, akár a király öleti meg, akár az ördög.

Elindult hát szerencsét próbálni, ment, mendegélt, egyszer az ördög házához ért, éppen éjfél volt, aludt az ördög is, a felesége is, Zsuzska szép csendesen belopózott, kivette a tengerlépő cipőt az almáriomból, azzal bekiáltott az ablakon:

- Hej, ördög, viszem ám a tengerlépő cipődet!

- Hej, kutya Zsuzska, megöletted három szép leányomat, most viszed a tengerlépő cipőmet, hanem majd meglakolsz még te ezért, fogadom azt az egyet!

Kergette is az ördög jó darabig, már ím hogy utol nem érte, de éppen egy tenger mellé jutottak, ott Zsuzska felhúzta a tengerlépő cipőt, átlépte vele a tengert. Azzal ment egyenesen a királyhoz.

- No, felséges király, elhoztam már a tengerlépő cipőt.

A király nagyon megörült neki, még jobban megszerette Zsuzskát. A nénei nagyon elbámultak, mikor megtudták, hogy Zsuzska szerencsésen ellopta a tengerlépő cipőt; másnap megint bementek a királyhoz.

- Jaj, felséges király, van annak az ördögnek egy tengerűtő pálcája is, amivel ha akármilyen mély tengerre ráűtnék, kétfelé válik, hogy száraz lábbal keresztül lehet rajta menni, Zsuzska azt mondta, hogy azt is el tudná lopni.

Megint hívatta a király Zsuzskát.

- No, Zsuzska, azt hallottam, hogy van annak az ördögnek egy tengerűtő pálcája, te azt is el tudnád lopni, azért ha azt az éjszaka el nem lopod, halálnak halálával halsz meg.

Hiába tagadta szegény Zsuzska, nem használt semmit, elindult hát nagy szomorúan. Éppen éjfél volt, mikor az ördög házához ért, aludt az ördög is, a felesége is.

Zsuzska csendesen belopózott, ellopta a tengerűtő pálcát, azzal bekiáltott az ablakon:

- Hej, ördög, viszem ám már a tengerűtő pálcádat is!

- Hej, kutya Zsuzska, megöletted három szép leányomat, elloptad a tengerlépő cipőmet, most viszed a tengerűtő pálcámat, de majd meglakolsz ezért!

Utána is szaladt, de megint csak a tengerparton tudott közel jutni hozzá, ott meg Zsuzska megütötte a tengert a tengerűtő pálcával, kétfelé vált előtte, utána meg összezsugorodott, megint nem foghatta meg az ördög. Zsuzska ment egyenesen a királyhoz.

- No, felséges király, elhoztam már a tengerűtő pálcát is.

A király még jobban megszerette Zsuzskát, hogy olyan életrevaló, de a nénei még jobban irigykedtek rá, csakhamar megint azzal árulták be, hogy van annak az ördögnek egy aranyfej káposztája is, Zsuzska azt is el tudná lopni, azt mondta. A király megint ráparancsolt Zsuzskára erős parancsolattal, hogy ha a káposztát el nem lopja, halálnak halálával hal meg.

Elindult hát szegény Zsuzska megint, el is ért szerencsésen éppen éjfélre az ördög kertjibe, levágta az aranyfej káposztát, azzal bekiáltott az ablakon:

- Hej, ördög, viszem ám már az aranyfej káposztádat is!

- Hej, te kutya Zsuzska, megöletted három szép leányomat, elloptad a tengerlépő cipőmet, elloptad a tengerűtő pálcámat, most viszed az aranyfej káposztámat, csak ezt az egyet add vissza, soha szemedre se vetem.

De Zsuzska nem adta. "Tán bolond vagyok, hogy visszaadjam, mikor kívül vagyok már vele az udvaron?!" Az ördög kergette egy darabig, de sehogy se tudta utolérni, utoljára is visszafordult, Zsuzska pedig ment egyenesen a király elibe, odaadta neki az aranyfej káposztát.

- No, felséges király, elhoztam már ezt is.

A két nénjét Zsuzskának majdhogy meg nem ütötte a guta, amikor megtudták, hogy

Zsuzskának most se lett semmi baja, másnap megint bementek a királyhoz.

- Jaj, felséges király, van még annak az ördögnek egy arany kisgyermek is aranybölcsőben, Zsuzska azt beszéli fűnek-fának, hogy ő azt is el tudná lopni.

Megint behívatta a király Zsuzskát.

- Fiam, Zsuzska, azt hallottam, hogy van annak az ördögnek egy arany kisgyermek is, aranybölcsőben, te azt is el tudod lopni, azt beszélted, azért ha az éjjel el nem lopod, halálnak halálával halsz meg.

Zsuzska tudta, hogy hiábavaló volna minden beszéd, nem is könyörgött, csak a tengerlépő cipőt kérte el a királytól, azzal elindult. Mire az ördög házához ért, öreg este volt, nem is várakozott, hanem bement egyenesen a házba, felkapta fejére az aranybölcsőt az arany kisgyermekkel, kiszaladt vele, azzal bekiáltott az ablakon:

- Hej, ördög, viszem ám már az arany kisgyermeket is!

- Hej, kutya Zsuzska, megöletted három szép leányomat, elloptad tengerlépő cipőmet, elloptad tengerűtő pálcámat, elloptad az aranyfej káposztámat, most viszed az arany kisgyermekemet, csak ezt az egyet add vissza, soha a szemedre se vetem.

Zsuzska csak nevette, de majdhogy sírás nem lett a nevetésből, mert az ördög utána iramodott, Zsuzska meg nemigen tudott a nehéz bölcsővel szaladni, úgyannyira, hogy mire a tengerparthoz értek, tíz lépés nem sok, de annyi se volt köztük, hanem ott aztán Zsuzska felrántotta a tengerlépő cipőt, úgy átlépte vele a tengert, mintha ott se lett volna, azzal ment egyenesen a király elibe, odaadta neki az arany kisgyermeket.

A király, amint meglátta, csak egy szikrába múlt, hogy összevissza nem csókolta Zsuzskát, de az is csak egy cseppbe múlt ám, hogy a két nénje meg nem pukkadtt mérgibe, mikor meghallotta, hogy Zsuzska megint visszakerült. Fúrta az oldalukat rettenetesen az irigység, mert látták, hogy a király napról napra jobban szereti Zsuzskát. Bementek hát a királyhoz megint, azt hazudták neki, hogy Zsuzska azt mondta, hogy van annak az ördögnek egy zsák aranydiója, ő azt is el tudná lopni.

Maga elibe parancsolta a király megint Zsuzskát.

- No, fiam, ezt meg ezt hallottam, azért ha holnapra el nem lopod azt az aranydiót, halálnak halálával halsz meg.

Szegény Zsuzska nagyon megijedt, mikor ezt meghallotta, mert tudta, hogy ezt legbajosabb lesz megtenni, mert a zsák a mestergerendán az ördög ágya felett van keresztülvetve, aztán zörög is a dió, mikor viszik; azért hát elkezdett esküdni mennyre-földre, hogy süllyedjen el ebben az álló helyében, szakadjon ki a nyelve ebben a szempillantásban, ha ő azt valaha mondta, csak nem használt semmi kérés-könyörgés semmit, el kellett neki indulni.

Éppen éjszakára ért megint az ördög házához, aludt az ördög feleségestül, Zsuzska szép csendesen belopózott, megfogta a zsákot, kezdte lehúzni a mestergerendáról, amint húzta, amint húzta, egyszer kiódzott a zsák szája, mind kiömlött belőle - nagy zörögve - a sok aranydió. Erre a zörgésre felébredt az ördög, felugrott az ágyból, megfogta Zsuzskát:

- No, kutya Zsuzska, megöletted három szép leányomat, elloptad a tengerlépő cipőmet, elloptad tengerűtő pálcámat, elloptad az aranyfej káposztámat, elloptad az arany kisgyermekemet, most el akartad vinni a zsák aranydiómat, hanem csak hogy egyszer a kezem közé akadtál, ha ezer lelked lesz, se szabadulsz meg, hanem három napig hizlallak, akkor nagy vendégséget csapok, jó pecsenye lesz belőled.

Szegény Zsuzska könyörgött, hogy csak most az egyszer eressze el, mindent visszahoz, de nem használt semmit, bezárták az ólba, tettek elibe mindenféle ételt, italt, hogy hadd hízzon, ott tartották három nap, három éjjel.

Negyedik nap azt mondja az ördög a feleségének:

- No, feleségem, én elmegyek, összehívom a vendégeket, te addig fűtsd be a kemencét, mikor úgy befűlik, hogy a puszta fenekén lángot vet a rongy, hívd be Zsuzskát, ültess rá a sütőlapátra, vedd be, hadd süljön meg.

Elment az ördög, a felesége befűtötte a kemencét, mikor olyan volt, hogy a rongy a puszta fenekén lobbot vetett, behívta Zsuzskát.

- No, te kutya Zsuzska, ülj rá erre a sütőlapátra, hadd vesselek be.

- Jaj, nénémasszony, nem ültem én még sütőlapáton soha, üljön rá kelmed először, mutassa meg, hogy szoktak rajta ülni.

A vén bolond asszony rá hagyta magát venni, ráült a lapátra, Zsuzska hirtelen megkapta a nyelét, bevetette a vénasszonyt a kemencébe, mindjárt összetöpörödött, megsült.

Zsuzska vállára vette a zsák aranydiót, hazament vele a királyhoz, az csak elcsudálkozott, mikor meglátta. Zsuzska elbeszélte, hogy és miképpen szabadult meg az ördögtől, de még azt is elmondta egy füst alatt, hogy ő soha senkinek se mondta, hogy ezt vagy amazt el tudná lopni. A király, amint ezt meghallotta, nagyon megharagudott, a két öregebb leányt kő közé rakatta, Zsuzskát pedig megölelte, megcsókolta.

- No, szívemnek szép szerelme, te az enyém, én a tied, ásó-kapa válasszon el egymástól.

Az ördög, mikor hazament, kereste a feleségét, hogy nem találta, benézett a kemencébe, megösmerte, hogy a felesége sült meg, nem Zsuzska, mérgibe mindjárt megütötte a guta, hogy csak elesett, mint Szent Mihály-nap után a légy.

A király pedig szép feleségével még most is él, ha meg nem halt.

